

Representantforslag nr. 48

(2007-2008)

fra stortingsrepresentantene Morten Høglund og Hans Frode Kielland Asmyhr

Dokument nr. 8:48 (2007-2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Høglund og Hans Frode Kielland Asmyhr om å innføre nulltoll på import fra Swaziland

Til Stortinget

BAKGRUNN

Swaziland er et lite land med flateinnhold på 17 363 km² (litt mindre enn Sogn og Fjordane fylke) og en befolkning på om lag 1,1 mill. mennesker. Over 70 prosent av befolkningen får sin hovedinntekt fra landbruket, og denne andelen er enda større i de rurale områdene. Produktene som dyrkes, er i hovedsak mais, sukker, bomull og sitron. I tillegg er storfe- og fjærkreproduksjon betydelige næringer. Swazilands økonomi er åpen og marginal i forhold til nabolandene Mosambik og Sør-Afrika. Dette gjør landet svært avhengig av eksterne faktorer hvor evnen til å tiltrekke seg utenlandsk kapital og investeringer står sentralt.

Staten, det vil si Kongen, eier mesteparten av beitelandet kjent som Swazi Nation Land (SNL). Befolkningen i landet har fri rett til å bruke SNL, noe som har ført til overbeiting og magre dyr med dårlig reproduksjonsevne. Storfe utgjør landets nest største dyrebesetning etter fjærkre. På grunn av et begrenset landbruksareal har bøndene innsett at kommersialisering av storfeindustrien nødvendigvis må innebære en intensivering og forbedring av produksjonskapasiteten. Swaziland Meat Industries (SMI) er et initiativ som har kommet i gang som følge av samarbeid mellom regjeringen i Mbabane, den private sektor og internasjonale donorer. SMI er det eneste slakteriet i landet som er lisensiert til å eksportere til EU. For å få dyrene i bedre kondisjon før slaktning startet SMI i 2003 et opplegg for mer intensiv føring de siste 100

dagene før slaktning, såkalt feedlotting. Produksjonen ved slakteriet steg med over 45 prosent til 7 464 tonn i 2005 fra 4 116 tonn året før. Det er bred enighet om at produksjonsøkningen kan tilskrives det nye føringssystemet, og SMI oppfordrer bøndene i landet til å avle dyr gjennom feedlotting. Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund i Norge har samarbeidet med SMI og blitt enige om å finansiere og igangsette tiltak for å bedre feedloternes økonomi, ikke gjennom subsidier, men gjennom forbedring i produksjonsforutsetningene, økte ressurser til kompetanseheving, kunnskapsformidling m.m.

Det er pr. 2008 etablert om lag 130 feedloter i landet. SMI fungerer som rådgivende organ overfor bøndene, mens bøndene selv står for drift, innkjøp av dyr og utbygging av den nødvendige infrastrukturen. Den typiske bonden i dette systemet fører 10-20 dyr som kjøpes opp lokalt. Omkring halvparten av de som driver med feedlotting er kvinner, og mange av disse er eldre som har blitt sittende med mange munner å mette som følge av hiv/aids-epidemien. Hiv/aids påvirker alle aspekter ved samfunnslivet i Swaziland, ikke minst matsikkerhet. Når en voksen person dør av hiv/aids, fører dette til en gjennomsnittlig nedgang i maisproduksjonen med over 50 prosent i den respektive husholdning. Dette synliggjør viktigheten av å stimulere til høyere produksjon i landbruket, for eksempel gjennom feedlotingsystemet.

Mange land i det sørlige Afrika har de siste 30 årene sett en dramatisk nedgang i gjennomsnittlig levealder, men ingen så dramatiske som Botswana og Swaziland. I perioden 1970 til 1975 var gjennomsnittlig forventet levealder i Swaziland 49,6 år, mens den for perioden 2000 til 2005 hadde falt til 43,9 år. Den forventede levealderen i Swaziland i 2004 var 31,3 år, den laveste i hele verden (Human Development Report 2006). Swazilands helsedirektør Derek von Wissell påpeker at fattigdommen er landets stør-

ste utfordring, og eneste vei ut av denne er å satse på jordbruket. I denne sammenheng appellerer han til industrilandene om å legge til side sine gamle motforestillinger om å handle med Swaziland.

Situasjonsbeskrivelse

GSP-ordningen (Generalized System of Preferences) er et unilateralt initiativ fra industrilandene for å bedre utviklingslandenes markedsadgang. GSP-systemet innebærer en positiv forskjellsbehandling av utviklingslandene i Verdens Handelsorganisasjon (WTO). For de landene som til enhver tid er inkludert i ordningen, kan industrilandene sette ned tollene på import til et nivå som er lavere enn det som gjelder for andre land. I tillegg til denne fordelsbehandlingen har Norge siden 2002 gitt full toll- og kvotefrihet for alle de minst utviklede landene (MUL-land).

Det norske GSP-systemet ble endret med virkning fra 1. januar 2008. Endringene medfører at systemets særlige ordning for toll- og kvotefri markedsadgang til Norge utvides til å gjelde alle "lavinntektsland" i henhold til den til enhver tid gjeldende OECD/DAC-listen (Organisation for Economic Cooperation and Development/Development Assistance Committee). Betingelsen er imidlertid at landet har en befolkning under 75 millioner innbyggere, noe som gjør at landene India, Nigeria, Pakistan og Vietnam faller utenfor nulltollordningen. Alle ordinære GSP-land har fått en preferanse på 30 prosent innenfor de norske WTO-minsteadgangskvotene. Dette innebærer eksempelvis at import fra et GSP-land innenfor storfekjøttkvoten får en tollreduksjon på 30 prosent (mot 10 prosent tidligere). Verdien av å være definert som et GSP-, og ikke et MUL-land, er imidlertid sterkt begrenset med hensyn til toll- og kvotepreferanser. Swaziland kategoriseres som et Lavere Middelinntektsland på DAC-listen og faller dermed inn under den ordinære GSP-ordningen. Storfekjøtt fra landet vil dermed møte en massiv tollmur ved innførsel til Norge. Det er mange faktorer som peker i retning av at Swaziland behandles urettferdig under det eksisterende GSP-systemet og gjennom Norges praktisering av dette:

OECD sin DAC-liste for gruppering av utviklingsland baserer seg på økonomiske faktorer (BNP) og ser ikke på geografiske, klimatiske og sosiale faktorer som geopolitisk plassering, tørke, fattigdom og helseproblemer. Swaziland har et stort fattigdomsproblem, og estimerer fra 2001 tilsier at 69 prosent av befolkningen (opp fra 65 prosent i 1995) lever for under 20 USD pr. måned. Swaziland passerte også nylig Botswana som det land i verden med den høyeste forekomsten av hiv/aids målt i prosent av befolkningen. Antall smittede utgjør nå over 38 prosent av den samlede befolkningen. Utbredelsen er aller størst i aldersgruppen 15-49 år, noe som har store konsekvenser for landets økonomi ettersom denne gruppen nor-

malt utgjør den mest utdannede og arbeidsdyktige delen av befolkningen.

DAC-listen grupperer utviklingslandene i fire kategorier; MUL-land, Andre Lavinntektsland, Lavere Middelinntektsland og Høyere Middelinntektsland, hvor det altså bare er land i de to første kategoriene som har nulltoll på eksport til Norge. Små stater som Komorene, Maldivene, Vanuatu, Ekvatorial Guinea og Kapp Verde (alle MUL-land) har nulltoll, trass i at disse landene har en høyere eller betydelig høyere verdi på FNs Human Development Index (HDI) for 2006, sammenliknet med Swaziland. Av i alt 68 MUL- og lavinntektsland har hele 31 land høyere eller betydelig høyere HDI-verdi, sammenliknet med Swaziland. Av de 18 lavinntektslandene på listen har så mange som 13 av disse en høyere HDI-verdi.

Ekvatorial Guinea og Kapp Verde er samtidig kategorisert som MUL-land i 2004, selv om de på det daværende tidspunkt hadde BNP per capita som var høyere enn Swaziland. Samtlige av de ovennevnte MUL-landene har en marginal eksport til Norge (eksport fra Maldivene til Norge i 2006 utgjorde NOK 100 000) og tollfriheten påvirker i liten eller ingen grad det norske landbruksmarkedet.

Forslagsstillerne viser til at Namibia (Lavere Middelinntektsland) og Botswana (Høyere Middelinntektsland) har tollfri adgang til Norge for samtlige landbruksvarer med unntak av korn, mel og kraftfôr. Dette til tross for at landene ikke har MUL-status på DAC-listen. Når det gjelder storfekjøtt, er imidlertid den årlige tollfrie kvantumsreguleringen på 2 700 tonn utbeinet kjøtt. I 2006 ble det importert 2 633 tonn storfekjøtt fra disse landene, mens i 2007 ble hele kvoten brukt opp før utgangen av året. Tollen ble dermed beregnet etter gjeldende satser for ordinære GSP-land ut året. Når frihandelsavtalen mellom EFTA og SACU (Southern African Customs Union; Sør Afrika, Botswana, Lesotho, Namibia og Swaziland) trer i kraft, vil Namibia og Botswana ha adgang til tollfri eksport av 500 tonn storfekjøtt til Norge under frihandelsavtalen i tillegg til de 2 700 tonnene knyttet til GSP-systemet.

Norge er inne i en situasjon med underskudd på storfekjøtt, og prognoser tilsier at denne situasjonen er av en langvarig karakter. For 2008 er prognosen et importbehov på 8 000 tonn, tilsvarende 8-10 prosent av det totale konsumet.

Forslagsstillerne viser videre til argumentasjonen fra Regjeringen om at det var objektive kriterier (BNP) som gjorde at Swaziland falt ut av nulltollordningen. At middelinntektsland som Namibia og Botswana kan bevilges nulltoll viser fremfor alt at det er et åpent politisk valg å innrømme et land nulltoll. Forslagsstillerne mener at dette valget kan Norge ta overfor Swaziland, til fordel for befolkningen i landet så vel som for norske forbrukere.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen innføre fullt tollfritak for alle varer fra Swaziland med virkning fra 1. juli 2008.

II

Stortinget samtykker i at Regjeringen gis fullmakt til å iverksette endringer i GSP-ordningen slik som foreslått, samt besørge de nødvendige notifikasjoner.

5. februar 2008

